

Una aproximació a la descripció dels fons musicals a través de la NODAC. Una proposta de descripció a partir de l'experiència en el tractament dels fons musicals del Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí

Marta Grassot Radresa

1. Introducció

Quan vaig iniciar el graduat d'arxivística, i després de la meva experiència en el món de la descripció de documents musicals, immediatament em vaig adonar que la descripció d'aquests tipus de documents és un món força desconegut entre els professionals de l'arxivística. Una mostra d'això ens ho justifica el fet que en la normativa de descripció catalana, la NODAC, no ens parla enlloc de la descripció de fons musicals en format paper o similar, aspecte que se'ns dubte s'hauria de contemplar si tenim en compte que en els arxius catalans hi ha una gran quantitat de fons musicals pendents de descripció, i si sovint entre les ciències auxiliars de l'arxivística es parla de la paleografia o la història, és evident que en descripció de documents musicals la musicologia hi tindria molt a dir.

Aquesta i d'altres consideracions són les que m'han portat a confeccionar una proposta sobre com es podrien descriure els documents musicals. La proposta que es detalla en aquest treball parteix del projecte de descripció dels fons musicals de Catalunya que es va posar en marxa el 2001 des de la Llicenciatura d'Història i Ciències de la música de la UAB, amb Josep Maria Gregori com a director. Durant aquell any i com alumne de l'assignatura de Patrimoni musical que s'impartia en la Llicenciatura d'Història i Ciències de la música, vaig poder posar en pràctica la descripció dels fons musicals que conservava al que llavors

era el Museu del Montgrí i Baix Ter de Torroella de Montgrí, dit ara Museu de la Mediterrània.

Ha estat amb aquesta experiència en el tractament d'aquests fons musicals, juntament amb els coneixements adquirits recentment en el Graduat Superior d'Arxivística de la UAB, que ha donat com a resultat el meu interès en la necessitat d'incorporar la particularitat de la descripció dels fons musicals dins la NODAC.

Així doncs, amb aquesta principal finalitat, el present article¹ s'articula en tres eixos principals. En primer lloc he volgut fer referència a tot allò que s'ha fet en descripció musical des de fa unes dècades des del món de la musicologia, tant pel que fa a la localització, recerca i descripció dels fons musicals iniciada a la dècada de 1980, com pel que fa a l'extens projecte de descripció de fons musicals iniciat el 2001, amb la intenció d'oferir inventaris dels fons musicals d'arreu de Catalunya.

En segon lloc, i partint de la meua experiència en la descripció dels fons musicals de Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, he considerat adient introduir quina va ser la meua tasca pel que fa el tractament d'alguns dels seus fons musicals, seguint la metodologia del projecte de la UAB.

I finalment, és a partir d'aquesta experiència i de la metodologia utilitzada per aquest projecte, que presento un exemple de descripció d'un fons musical a nivell de fons, sèrie i unitat documental, tot seguint la normativa arxivística. Ha estat amb l'elaboració d'aquesta descripció en tots els seus nivells, que m'ha portat a la necessitat d'elaborar una proposta de descripció de documents musicals, seguint cadascun dels elements de la normativa.

Es pretén amb aquesta proposta acostar el món de l'arxivística i la musicologia amb la intenció de trobar una metodologia actualitzada, intentant consensuar tant els criteris arxivístics com els musicològics. En aquest cas, podríem dir que alhora de presentar la informació, primària la normativa de la NODAC, mentre que en determinats moments i sobretot alhora de descriure els documents musicals a nivell d'unitat documental, primària la musicologia com a ciència auxiliar de referència.

He d'aclarir també, que la proposta es fa a nivell d'unitat documental per ser el nivell de descripció que crec que porta més dificultat alhora d'adaptar-ho a la normativa. Tal i com veurem en l'exemple aportat en el punt tres, els nivells superiors no presenten massa diferències respecte altres tipologies documentals.

2. El tractament dels fons musicals a Catalunya. Estat de la qüestió

Al nostra país el tractament dels fons musicals ha vingut donat principalment per la tasca dels musicòlegs. L'interès d'aquests especialistes

per a dur a terme una recuperació dels fons musicals per a la seva posterior investigació, ha originat que al llarg de les últimes dècades s'hagin anat confeccionant diversos inventaris i catàlegs amb la principal finalitat de donar a conèixer el patrimoni musical de Catalunya.

Destaquem també que d'una manera paral·lela s'està portant a terme tant a Catalunya com a nivell espanyol, el projecte RISM –*Repertoire International des Sources Musicals*–. Aquest és un projecte internacional que pretén establir una base de dades comuna dels fons musicals, amb l'ús d'una única metodologia de catalogació documental que detallo més avall.

2.1 El tractament dels fons musicals per part dels musicòlegs

Una primera etapa pel que fa el tractament de la documentació musical la configura en primer lloc el Centre de Documentació Musical creat a la UAB entre 1973-79 i dirigit pel Prof. Dr. Francesc Bonastre. Durant aquests primers anys es van fitxar els fons de manuscrits musicals de la catedral de Tarragona, Sant Joan de les Abadesses, Santa Pau dels Arcs, Santa Maria de la Geltrú i una part dels de Sant Esteve d'Olot.

Poc després, el 1980 s'inaugura L'Institut Universitari de Documentació i Investigació Musicològiques "Josep Ricard i Matas", el qual va seguir amb la tasca de tractament de documentació musical de la catedral de Tarragona, Sant Pere de Canet de Mar, i el fons de Santa Maria de Vilafranca del Penedès.

La segona etapa, entre 1984 i 1992, la configuren l'equip de musicòlegs Maria Ester Sala i Josep Maria Vilar. Els seus principals objectius publicats en tres articles de l'*Anuario Musical*² a partir de 1987, deixen molt clar que s'ha d'iniciar una tasca de recerca dels documents musicals que es conservin en els arxius catalans i d'aquesta manera establir un llistat de tots aquells autors que s'hi puguin trobar.

Així, amb els tres articles publicats a l'*Anuario Musical*, el 1987, 1989 i 1990 respectivament, Maria - Ester Sala i Josep Maria Vilar, ens donen a conèixer més de 1800 autors i 61 arxius amb documentació musical. Aquesta important recerca i el coneixement de cadascun dels arxius investigats també va rebre el suport de la *Revista Musical Catalana*, que amb els articles publicats mensualment entre 1988 i 1992 van donar a conèixer un total de 52 fons musicals. Per acabar aquesta etapa, la labor d'aquest equip vindria resumida en el seu article de la revista *Lligall*³ de l'any 1992, oferint una síntesi dels vuit anys dedicats a l'estudi dels fons musicals.

Finalment, la última etapa la configura l'excel·lent projecte dirigit per el catedràtic de patrimoni musical Josep Maria Gregori que a partir de l'assignatura Patrimoni Musical que començà a impartir a la UAB durant

el curs 2001-2002, va donar la possibilitat als seus alumnes d'endinsar-se en la pràctica de descripció dels fons musicals, convertint-se en un ampli projecte que té com a principal objectiu la confecció d'inventaris dels fons musicals d'arreu de Catalunya⁴. Actualment aquest projecte compta amb una vintena llarga de col·laboradors i 37 fons musicals en procés d'inventari. Com a resultat del tractament d'alguns d'aquests fons s'han publicat alguns articles, com el cas del fons musical de l'Arxiu de la Catedral de Lleida, el de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga i el Ripollès, i el fons musical de l'església de Sant Esteve d'Olot⁵.

El projecte ha establert també un conveni amb el Departament de Cultura de la Generalitat, que li permet anar publicant els inventaris que es van finalitzant, el primer es va publicar l'any 2007⁶. A més, en un futur proper també hi ha la intenció de penjar aquests inventaris a la xarxa per tal que puguin ser accessibles entre les universitats, el món de la investigació i intèrprets que cerquen recuperar repertori antic.

2.2 El projecte RISM. La catalogació musical a nivell internacional

Durant la dècada de 1990 s'inicia tant en l'àmbit català com en l'espanyol, una importantíssima via de recuperació dels fons musicals, es tracta del projecte RISM, *Repertoire International des Sources Musicales*. Aquest projecte es va iniciar als anys 50 a Alemanya, amb el principal objectiu d'establir una base de dades internacional per poder buidar els fons musicals que es van catalogant a cada país. Per aquesta finalitat, es va plantejar a nivell internacional la necessitat de comptar amb una fitxa comuna normalitzada que fos útil per tots els usuaris, i d'aquesta manera, poder fer una catalogació dels fons musicals a arxius i biblioteques.

En el cas d'Espanya s'impulsà la creació de l'Associació Rism-España l'any 1989⁷, quedant supeditat al Departament de Musicologia del CSIC, situat junt al Departament de Musicologia de l'Institut Milà i Fontanals de Barcelona. Uns anys després, un grup d'entesos va decidir traduir les normes del RISM a una nomenclatura de més fàcil ús per tal de poder seguir la fitxa de catalogació.⁸

Els fons catalogats per el RISM inclouen música manuscrita, impresa, i escrits sobre música. Compren tres sèries:

Sèrie A: per composicions que es poden agrupar sota el nom d'un únic compositor, ordenat per ordre alfabètic d'autors. Es subdivideix en impresos de música fins el 1800, Sèrie A/I, i en una sèrie de manuscrits musicals de 1600 a 1850, Sèrie A/II.

Sembla ser que l'opció de delimitar les sèries amb aquest àmbit cronològic ve donat que en aquests moments històrics es donen una

sèrie de canvis significatius que afecten no només al format sinó també a l'essència mateixa dels fons. Des del 1600 els canvis afecten al suport, al format, la notació musical, i també la introducció de noves formes musicals. Mentre que a partir del 1850 hi ha una explosió documental que ve donat per els impresos, i còpies d'obres anteriors. Per tant a partir d'aquesta època es fa difícil aplicar el mateix tipus de catalogació.

Sèrie B: que agrupa les col·leccions de documents que no es poden registrar per un sol autor, com antologies, col·leccions impreses, manuscrits col·lectius.

Sèrie C: directori d'arxius i biblioteques.

Alhora de descriure els fons musicals, el RISM entén els països com a principal òrgan productor, i a partir d'aquí concep els diferents catàlegs. La descripció dels fons documentals es fara a partir del nivell d'unitat documental, utilitzant més o menys camps de descripció segons el tipus de productor i l'època en la qual ens trobem. La manera de concebre la descripció parteix de la ISBD (International Standard Book Description), la qual ofereix normes de descripció bibliogràfiques aplicables a manuscrits, així doncs, amb la combinació d'un sistema documental aplicat des de l'àmbit internacional, juntament amb un alt nivell d'informació aportat per els musicòlegs es va arribar a crear la fitxa de descripció especialitzada per a documents musicals.

Els camps mínims que s'utilitzen per la descripció són: 1. Nom d'autor normalitzat, 2. Títol uniforme i forma musical, 3. Títol propi, 4. Manuscrit o imprès, 5. Designació del tipus de document (partitura, reducció, cantoral, partícels) i extensió del material, 6. Incipit musical, 7. Nom de la biblioteca i arxiu, ciutat i país i 8. Signatura. A partir d'aquestes dades bàsiques el nivell de descripció es pot aprofundir amb elements de caràcter musicològic segons es cregui convenient i les característiques del fons que es tracta.

2.3 Les publicacions

Quant a les publicacions que tracten de manera general els continguts del fons musicals podríem dir que no són moltes, de fet al llarg dels diferents treballs explicats unes línies més amunt, s'han anat publicant els diversos articles, però precisament i degut a l'escassetat dels estudis sobre els fons musicals catalans, la bibliografia és gairebé inexistent. En última instància es fa necessari recórrer a tesis doctorals que parlin sobre determinats fons musicals, o bé catàlegs de compositors catalans, però tampoc no ens donen dades prou completes per conèixer l'estat de la qüestió sobre la conservació, tractament i el contingut complet dels fons musicals. Entre aquest inevitable buit bibliogràfic hi trobem la publicació sota el títol *En torno al patrimonio musical en Catalunya* de

l'any 2001 coordinat per Jorge de Persia⁹. Aquesta és una publicació que va sortir com a fruit d'unes ponències que van tenir lloc durant les primeres jornades sobre el patrimoni musical a Catalunya especialment dedicades als arxius familiars, les quals van tenir lloc al cercle del Liceu l'any 2000. El llibre és un interessant recull sobre alguns fons musicals especialment privats, encara que també hi té cabuda la comunicació de Joana Crespí sobre els Arxius Musicals de la Biblioteca de Catalunya.

Malauradament a part d'aquesta publicació, desconeixem l'existència de cap altre que esperem que en els propers anys i amb les tasques que s'estan realitzant no tardin en ampliar el gruix.

Per últim voldria incidir que a nivell estatal i com iniciativa de l'Associació d'Arxivers de Castella i Lleó, ha sortit recentment la publicació sota el títol *El Archivo de los sonidos: la gestión de fondos musicales*¹⁰. El llibre és un interessant recull de tots aquells aspectes relacionats amb els documents musicals, des dels arxius musicals i la seva tipologia, al tractament de la documentació musical amb l'ús de les normatives que s'utilitzen, la conservació d'aquest tipus de documents i la legislació que els afecta, per acabar amb un llarg estudi sobre els centres de documentació musical, des dels arxius de les catedrals, la Biblioteca Nacional, arxius familiars i personals, arxius sonors i els arxius de música popular, finalment acaba parlant de la seva difusió i dels projectes internacionals.

3. La realització de l'inventari dels fons musicals del Museu de la Mediterrània a partir de la metodologia utilitzada segons el projecte de descripció dels fons musicals de l'equip tècnic de la UAB. Elements i criteris per a la descripció

A) Organització i ordenació provisional.

El primer fons que vaig tractar va ser el de Pere Rigau, aquest fons va arribar al 2001 al que aleshores era l'Arxiu Històric del Montgrí i del Baix Ter. Davant d'urgència de tractament d'un fons que feia poc havia ingressat a l'arxiu com a donació per part de la seva família, es va procedir en primer lloc a separar cadascuna de les obres amb una camisa donant-li un número de registre. El fons que havia arribat a l'arxiu en dues grans capsas de cartró, es trobava en un estat de conservació força bo però amb la necessitat d'ordenar i agrupar les obres que havien quedat fragmentades, o parts disperses sense identificar.

Un cop es van anar col·locant les obres amb noves capsas d'arxiu, es va anar anotant a mà un llistat de les obres que hi havia seguit del seu número de registre i número de capsa. També es va tenir en compte de

posar per separat les obres anònimes, les obres pròpies del productor del fons, les que no pertanyien al propi productor del fons, i també es van identificar a part les obres impreses. Així, a mesura que s'anaven omplint les capsas es va anar inscrivint en el seu frontispici el nom del fons, el número de capsa i el nombre de registres que contenia. Per exemple: Fons Vicenç Bou / Capsa 3, M 1-14., es a dir la capsa 3 contindria catorze obres musicals, però aquest número només faria referència al topogràfic, no el número de registre de l'obra. Aquesta seria una primera part d'organització de l'inventari, la descripció del qual s'aniria detallant més endavant.

B) Descripció i ordenació definitiva.

Després de tenir les obres protegides amb camises, es va passar a la seva descripció que es faria a partir de l'aplicació informàtica *file maker*. Per aquest procés es va separar la descripció en tres bases diferents, una per les obres d'autor, una per les obres anònimes i una altra per les obres impreses, podríem dir tal i com detallaré més endavant, que es separa la informació per sèries o grups de sèries, tal i com es conceben en aquest tipus de fons.

Seguidament es va procedir a la descripció de cadascuna de les obres. Per a la descripció i segons el nombre de partitures del fons, es va decidir fer una descripció de nivell dos que segons aquesta metodologia es descriuen els següents camps: en primer lloc el títol diplomàtic tal i com consta a la partitura i amb l'ús de l'interbarrat quan hi ha canvi de línia, seguidament es posa el títol genèric, que és un títol que s'atribueix a l'obra un cop s'ha vist a quin gènere pertany i quin llenguatge utilitza ja sigui vocal o instrumental, després s'especifica la plantilla instrumental o les veus per les quals ha estat composta l'obra, en aquest cas ha estat molt útil la utilització d'abreviatures tant per els instruments com per les veus, la qual cosa agilitza el procés de descripció. Seguidament també es detalla la tonalitat, la data exacte si hi consta o la data aproximada, si es troba complet o incomplet i unes observacions on es fan constar aspectes com la seva conservació, o bé anotacions que es poden trobar dins l'obra. Amb aquest procés, es descriu cada obra dins la base que li correspon, ja sigui obra d'autor o bé anònima.

Un cop hem introduït tots aquests aspectes dins de l'aplicació informàtica *File Maker*, sense oblidar la signatura topogràfica és a dir el número de capsa on es troba cada obra es procedeix a l'ordenació alfabètica per autor i títol genèric, d'aquesta manera la base de dades sortirà amb un nou ordre i a cada obra se li haurà de donar la numeració o signatura definitiva segons aquest ordre, juntament amb la signatura topogràfica segons el número de capsa i l'ordre que ocupa l'obra dins aquesta.

Altres aspectes a considerar i que hem introduït dins la catalogació han estat la cronologia del compositor quan aquest apareix per primera vegada dins el catàleg, també l'ús dels claudàtors quan hi ha una inter-

pretació personal d'un aspecte determinat de l'obra, i també la introducció del nom d'un segon autor quan sabem que determinades obres són arranjaments d'altres autors coneguts.

Si aquest va ser el procés que vaig seguir amb el fons Pere Rigau, el mateix vaig fer amb el fons Vicenç Bou i Josep Pi.

També cal destacar pel que fa la descripció de les obres vocals, la introducció d'un nom camp de descripció, el de *l'incipit* literari, que és un petit fragment de la lletra que acompanya la música. La introducció de *l'incipit* literari, és un element que va molt bé des de l'inici, doncs permet recuperar parts disperses d'algunes obres que han quedat fragmentades, i que es poden tornar a col·locar amb l'obra que realment els hi pertany.

Per últim hi encara que personalment jo no ho hagi introduït en la metodologia, he de dir que en altres inventaris musicals que s'estan realitzant amb un nivell de descripció més detallat, també s'inclou *l'incipit* musical, que seria un petit fragment musical de quatre compassos, pertanyent a la veu o instrument més agut de l'obra. En aquest cas els *incipits* musicals també permeten lligar parts disperses, i veure a primer cop d'ull com és l'inici musical de la peça per fer possibles comparacions.

Alguns exemples de l'inventari¹¹:

RIGAU I POCH, Pere

350 Tit Gen: Sardana per a Cobla. Les campanes d'Olot

Tit Dip: "Las Campanas de Olot"

Instr: Fb, Ta 1/2, Tb 1, Ctí 1/2, Tbó 1/2, Fsc 1/2, Tbí, Cb

Ton: Mi b M

Dat: Finals s. XIX - Principis s. XX

Est: Incomplet

Obs: Manca el Tb 2.

Sig Top: 9/17

PI I PASCUAL, Josep

78 Tit Gen: Estudiantina per a 3 v i Orq

Tit Dip: "Estudiantina"

Inc Lit: Es avuy lo nostre poble més encantador del món

Cor: T 1/2, B

Instr: Fl, Cl 1/2, Ctí 1/2, Fsc, Tbó, Vl 1/2, Cb

Ton: Do M

Dat: Primer terç s. XX

Est: Complet

Sig Top: 6/23

BOU I GELI, Vicenç

324 Tit Gen: Sardana per a Cor i Orq. Tossa, flor de mar

Tit Dip: "Tossa, flor de mar / sardana / per / Vicenç Bou"

Inc Lit: *La mar té branques de corall i pallarides platejades*
 Cor: T 1/2, B
 Instr: Ta 1/2, Tb 1/2, Ctí 1/2, Fsc, Tbó, Cb
 Ton: Si b M
 Dat: 1911
 Est: Complet
 Obs: LLetra de Manuel Vilà. Mateixa música que els Ms 323 i 325.
 Sig Top: 2/1

4. La descripció d'un fons musical segons la NODAC. Una fusió amb la metodologia descriptiva utilitzada per la UAB

Per a la realització d'aquesta proposta s'ha intentat respectar al màxim la NODAC sense perdre de referència el context musicològic. Així en les formes de descriure el contingut s'ha prioritzat la normativa arxivística, mentre que d'altres vegades i sobretot en el contingut a descriure han hagut de prevaldre els continguts propis de la metodologia de la UAB per tal de no allunyar-nos de la perspectiva musicològica. Hem de tenir en compte també, que les característiques de la documentació musical necessiten d'altres disciplines per la seva descripció. Cal però, abans de la descripció del fons, tenir clar de quina manera es corresponen i es poden definir els diferents nivells.

4.1 Consideracions generals respecte la definició de nivells de descripció en els fons musicals

4.1.1. Tipologies de fons musicals

Si la normativa ens parla del fons com una unitat documental que està produïda per un mateix productor, pel que fa els fons musicals catalans, podem distingir dos tipus de productors. Per una banda els productors de fons de música religiosa procedents d'institucions religioses com les catedrals, monestirs, parròquies o convents els quals durant molt segles van disposar de capelles musicals. Formaven aquestes capelles un compositor i varis intèrprets tant d'instruments com de cant, els quals en el si de la seva tasca anaven generant documentació musical. Alguns d'aquests fons s'han conservat en arxius parroquials, diocesans o capitulars, mentre que d'altres s'han conservat en arxius històrics, municipals o comarcals. El repertori que prové d'aquest tipus de fons és sobretot religiós destinat al culte litúrgic i generalment vocal més que no pas instrumental.

Per altre banda trobem els fons musicals creats a partir de la Desamortització de Mendizábal el 1837. Amb la presència de nous centres d'ensenyament i noves entitats musicals, apareixerà una altra tipologia de fons musicals provinent d'entitats corals, societats de concerts, agrupacions instrumentals, o bé el cas de fons creats per compositors i intèrprets, que van creant el seu propi arxiu en el si de la seva activitat. Alguns d'aquests fons més contemporanis, els podem trobar en institucions públiques com arxius municipals, comarcals o històrics, centres de documentació, fundacions, museus, o bé arxius privats.

4.1.2. El concepte de sèrie

Seguidament la NODAC ens parla del concepte de grup de sèrie i sèrie. Si parlem de sèries la normativa ens dona dues definicions que segons les característiques del fons musical podem prendre aquesta com la més oportuna: *"conjunt d'unitats documentals homogènies format en el decurs del procés de la seva classificació, de la seva conservació o bé del seu ús, podent raure aquesta homogeneïtat únicament en el suport o la configuració material dels documents, en criteris pràctics derivats d'un ús concret –administratiu o cultural– o bé en criteris de classificació fonamentats en les seves característiques externes i/o internes"*¹².

Per tant, alhora de classificar els fons documentals, podríem separar-ho en primer lloc per grups de sèries que serien: obres d'autor conegut, obres anònimes, llibres corals i obres impreses. Així doncs, l'agrupació per grups de sèries vindria definida per les característiques més generals de la peça musical, no pròpiament de contingut, i seria ja en el següent grup de sèrie on es tindria en compte les característiques funcionals i de contingut de l'obra, és a dir el següent grup de sèrie equivaldria al tipus de gènere musical, mentre que el primer grup de sèrie correspondria a una característica més externa.

De fet podem contrastar-ho amb la metodologia que utilitza el RISM –repertori internacional de fons musicals– el qual distingeix en el seu catàleg diferents sèries tal i com he comentat anteriorment, on per exemple la sèrie es divideix entre impresos i manuscrits.

Vegem un exemple de com es construiria un model hipotètic del quadre de classificació del fons de Pere Rigau tenint en compte els grups de sèries i les sèries. Voldria aclarir, però, que depenent de les característiques dels fons musicals, l'agrupació que es pot donar de les sèries o gèneres musicals pot ser molt diversa.

Fons Musicals del Museu de la Mediterrània

07- Fons musicals

07.1- Fons Bou

07.2- Fons Pi

07.3- Fons Rigau

1) Obres d'autor (grups de sèries)

1.1. Musica instrumental (grup de sèries)

1.1.1- Concerts (sèries)

1.1.2- Fantasies

1.1.3- Balls de festa

1.2. Musica vocal

1.2.1- Caramelles

1.2.2- Estudiantines

1.2.3- Cançons per veu i piano

1.3. Sardanes i música per cobla

1.4. Música sacra

1.5. Arranjaments

2) Obres anònimes

2.1. Musica instrumental

2.1.1- Concerts

2.1.2- Fantasies

2.1.3- Balls de festa

2.2. Musica vocal

2.2.1- Caramelles

2.2.2- Estudiantines

2.2.3- Cançons per veu i piano

2.3. Sardanes i música per cobla

2.4. Música sacra

2.5. Arranjaments

3) Obres impreses**4.1.3 Sobre el nivell d'unitat documental**

Segons la NODAC *"la unitat documental composta reflecteix la progressió d'un determinat assumpte o procediment, des del començament fins al final, mitjançant l'acumulació de més d'un document, cadascun dels quals constitueix una unitat documental simple. Una unitat documental composta es pot desglossar en diversos documents cadascun dels quals té una unitat documental per si sola"*¹³.

Quan parlem d'unitats compostes en música fem referència als cantorals, missals, o altres llibres amb un conjunt de fragments musicals que tenen sentit per ells mateixos, o bé que comparteixen una sèrie de característiques o una mateixa funcionalitat. També podem arribar a interpretar com unitat documental composta un conjunt de peces que per si soles també poden arribar a tenir sentit, tal com podria passar amb el gènere vocal dramàtic com l'òpera, la cantata, l'oratori o un

cicle de lieds, o bé en el cas de la música instrumental ens podem trobar amb agrupacions de concerts amb un sola denominació com els *Concerts de Brandenburg* de J. S. Bach, una agrupació de concerts com els *Dresden Concerti* de A. Vivaldi. En aquest cas, però, potser dependria de la interpretació que es fa de l'obra com una necessitat d'entendre-la dins d'un conjunt, potser això queda més clar en un cicle de concerts, on és fàcil veure cada concert com una unitat formada amb els seus corresponents moviments, mentre que en música vocal, potser aquest concepte és més ambigu, doncs si bé el moviment d'un concert o simfonia es fàcil que l'entenguem com una part del tot, en la música vocal dramàtica es més senzill entendre un fragment d'una òpera o cantata, com una obra que pot tenir sentit per si sola, és el cas d'una ària o d'un lied.

Pel que fa la unitat documental simple, la interpretació aquí és molt més fàcil de veure, doncs qualsevol obra amb sentit musical segons el seu propi compositor la podem considerar com a unitat documental simple.

Val a dir, que si mirem més a fons els diversos gèneres musicals que s'han creat al llarg de la història de la música, potser en determinades obres musicals el concepte d'unitat documental ja sigui composta o simple pot esdevenir complexa d'interpretar.

4.2 La descripció d'un fons musical segons la NODAC, un exemple

Per a la descripció arxivística utilitzada tot seguit segons la normativa catalana, m'he guiat especialment per els criteris descriptius utilitzats segons el projecte de descripció dels fons musicals de Catalunya iniciat a la UAB el 2001, intentant repartir els diferents camps de la fitxa que utilitza aquest projecte dins les diferents àrees de la NODAC. Així, establint un intent de comparar per tot seguit adaptar-ho a la normativa, ens quedaria el següent model de descripció:

Nivell de fons:

1. Àrea d'identificació

1.1. Codi de referència	CAT CDMM 07.1
1.2. Títol	<i>Fons Pere Rigau</i>
1.3. Dates	Dates de creació: [1880-1909]
1.4. Nivell de descripció	Fons

1.5. Volum i suport de la unitat de descripció	De les 475 obres del fons, 421 corresponen a sardanes de Pere Rigau, de les quals 410 són per a cobla i 11 per a piano. La majoria de sardanes es troben en format joga 210/150mm. La resta són partitures de balls i alguna peça de concert a partir d'adaptacions de formats variis.
---	--

2. Àrea de context

2.1. Nom del productor	Pere Rigau i Poch
2.2. Història del productor	<p>Pere Rigau i Poch (Torroella de Montgrí 1868- Torroella de Montgrí 1909)</p> <p>Tot i morir en un edat molt jove, als 39 anys, va ser un compositor molt prolífic. Sabem que va compondre més de cinc-centes sardanes, com també ballables i algunes obres de música religiosa. Fill de Joan Rigau –director de la cobla Els Barretons de Torroella–, va seguir les passes del seu pare, entrant a formar part de la cobla esmentada quan tant sols tenia 12 anys. Poc després va fundar la seva pròpia cobla que batejà amb el nom dels <i>Montgrins</i>. En aquesta agrupació destacaria la seva tasca com a compositor, director i virtuós intèrpret de flabiol, instrument per al qual hi dedicà moltes sardanes. També sobresortí per la seva labor com a pedagog i director de corals, com <i>El Pensament</i>, <i>El Vals Burlesco</i>, i <i>El Montgrí</i>, per a les quals escriví diverses obres per a cor. El seu mig miler de sardanes mostra la gran facilitat que tenia per a la seva composició; d'altra banda, la seva qualitat d'expert flabiolaire fa que en moltes de les seves obres aquest instrument assumeixi fragments d'un gran virtuosisme, testimoni de l'estètica romàntica del virtuós, que es feia present des de principis del segle XIX amb instruments com el piano i el violí.</p>
2.3. Història arxivística	Una part del fons musical de Pere Rigau va ser donat per el seu nét Rogeli Rigau l'any

	<p>2002 en el que llavors era el Museu del Montgrí i del Baix Ter. Posteriorment l'any 2005, el Museu va passar en un nou edifici de la mateixa població –Can Quintana– convertint-se en el nou Museu de la Mediterrània. El fons va arribar al centre de documentació del museu sense cap tipus d'ordre ni inventari existent.</p>
<p>2.4. Dades sobre l'ingrés</p>	<p>Aquest fons va ser donat a l'arxiu històric de Torroella de Montgrí l'any 2002 per Rogeli Lloveras Rigau i d'altres familiars. Actualment es guarda al Centre de Documentació del Museu de la Mediterrània de la mateixa població.</p>

3. Àrea de contingut i estructura

<p>3.1. Abast i contingut</p>	<p>El fons consta en la seva majoria de música per a cobla, majoritàriament sardanes del propi productor del fons, Pere Rigau. La gran majoria d'aquestes sardanes ens han arribat en format joga¹⁴. El fons també consta de catorze peces de gènere popular destinades als balls de festa –dos xotis, set balls, dues masurques i tres americanes–, les quals van ser escrites per a l'orquestra popular de l'època, formada per 1 flauta 2 clarinets, 1 fiscorn, 2 trombons, 2 cornetins, 2 violins i 1 contrabaix.</p> <p>El fons acull, així mateix, música culta per a concert fruit d'adaptacions i arranjaments de Pere Rigau, com una marxa inspirada en l'òpera <i>El Profeta</i> de Meyerbeer, sis fantasies, la majoria per a violí i orquestra, inspirades en òperes com <i>L'Hebrea</i> del compositor francès Jacques Fromental Lévy Halévy, o sobre motius de cèlebres pàgines de Verdi com <i>Rigoletto</i>, <i>Il trovatore</i>, <i>Nabuco</i>, o <i>La Favoritta</i> de Donizetti, la qual cosa posa en evidència com el gènere operístic italià s'integrava en els repertoris de caire popular de les comarques de Girona al llarg del segle XIX.</p>
--------------------------------------	---

	El fons conté també, obres d'altres compositors com 10 sardanes de Joaquim Vallespí (10), de Josep Serra (9), i en menor nombre obres de Vicenç Bou (4), Enric Sans (2), Ferran Says (1), així com 5 obres per a veu i piano de Rogeli Rigau, germà de Pere Rigau.
3.2 Incrementos	El fons es podria incrementar amb la donació de partitures del propi autor que encara conserven alguns familiars a Barcelona, o bé partitures que conserven alguns arxius particulars de la població.
3.3 Sistema d'organització	El fons s'ha organitzat en tres grups de sèries que són: obra d'autors coneguts, obra d'autors anònims i obres impreses. Tot i que s'ha establert una ordenació alfabètica per autor i gènere musical, aquesta s'ha fet de manera intel·lectual, en les bases de dades, sense interferir en la ubicació física. S'ha conservat cada obra en la seva camisa i caps, i se li ha adjudicat un topogràfic, per exemple 1/11 que significa caps 1 partitura 11.

4. Àrea de condicions d'accés i ús

4.1 Condicions d'accés	Accés lliure.
4.2 Condicions de reproducció	Des de 1989 els fons han passat a domini públic. Per tant són de lliure reproducció, distribució i comunicació.
4.3 Llengües i escriptures dels documents	Les partitures en la seva majoria utilitzen el llenguatge musical popular propi de la música de cobla i de les petites orquestres populars que amenitzaven les festes des de finals del segle XIX. Els instruments que sovintegen en aquestes agrupacions són Flabiol, Tiple, Tenora, Fiscorn, Trombó, Contrabaix, Cornetí, Fiscorn, Trombó, Flauta, Clarinet i Violí.
4.5 Instruments de descripció	No es conserven instruments de descripció anteriors a l'ingrés del fons a l'arxiu. S'han creat tres bases de dades diferents segons les sèries d'obres d'autor conegut,

	obres anònimes i obres impreses. D'aquesta manera s'ha adjudicat a cada obra un numero de registre definitiu partint d'una ordenació alfabètica per autors i per títol genèric.
--	---

5. Àrea de documentació relacionada.

5.3 Documentació relacionada	Sabem que una altra part del fons de Pere Rigau que va maridar amb Maria Olivé va quedar repartit en mans dels seus fills, Joan, Arseni, Joaquina i Elvira. Actualment tenim constància que el fons es troba a cura de M ^a Teresa Rigau filla d'Arseni. Aquest arxiu privat, guarda altres documents procedents del fons originari produït per Pere Rigau. L'arxiu es troba ubicat al Carrer Taquígraf Garriga n°189 de Barcelona. També podem trobar documentació relacionada del mateix autor en l'Arxiu Privat de la Família Forcada a Torroella de Montgrí.
-------------------------------------	--

7. Àrea de control de la descripció

7.1 Autoria i data (es)	Marta Grassot Radresa, maig de 2008
7.2 Fonts	Per informar sobre l'història del productor s'ha utilitzat: CASTELLS, Pere (1928): "Torroella i la sardana, l'avi Barretó i Pere Rigau" dins <i>Llibre de la Festa Major</i> , Torroella de Montgrí: Impremta Casadevall. CASTELLS, Josep (1959): "El mestre Pere Rigau. Aniversari de transcendent significació" dins <i>Llibre de la Festa Major</i> . Torroella de Montgrí: Casadevall.
7.3 Regles o convencions	Norma de Descripció Arxivística de Catalunya Metodologia de descripció segons el projecte de descripció dels fons musicals de la UAB.

Nivell de sèrie:**1. Àrea d'identificació**

1.1 Codi de referència	CAT CDMM 07.03.1.2
1.2 Títol	<i>Música instrumental</i>
1.3 Dates	Dates de creació:[1880-1909]
1.4 Nivell de descripció	Sèrie
1.5 Volum i suport de la unitat de descripció	421 sardanes per cobla i 11 sardanes per a piano.

3. Àrea de contingut i estructura

3.1 Abast i contingut	<p>La sèrie de música instrumental és la més abundant del fons. Es conserven 421 corresponen a sardanes de Pere Rigau, de les quals 410 són per a cobla i 11 per a piano. La majoria de sardanes es troben en format joga 21/15 cm. La resta són partitures de balls i alguna peça de concert a partir d'adaptacions de formats variis.</p> <p>El compositor que predomina en aquesta sèrie és Pere Rigau, però també trobem alguna obra composta per Vicenç Bou.</p>
------------------------------	---

4. Àrea de condicions d'accés i ús

4.3 Llengües i escriptures dels documents	Les obres són escrites per la cobla de dotze instruments, i en el cas dels balls per l'orquestra de música popular.
--	---

7. Àrea de control de la descripció

7.1 Autoria i dates	Marta Grassot Radresa, maig de 2008
----------------------------	-------------------------------------

Nivell d'unitat documental simple:**1. Àrea d'identificació**

1.1 Codi de referència	CAT CDMM 07.03.1.2 324 2/1
1.2 Títol	<i>Sardana pe a Cor i Orq. Tossa, flor de mar. Vicenç Bou i Geli.</i>
1.3 Dates	Data de creació: 1911
1.4 Nivell de descripció	Unitat documental simple
1.5 Volum i suport de la unitat de descripció	1 joga de 18 pàgines 15 / 18 cm

4. Àrea de condicions d'accés i ús

4.3 Llengües i escriptures dels documents	Ta 1/2, Tb 1/2, Ctí 1/2, Fsc, Tbó, Cb Si b M
--	---

6. Àrea de notes

6.1 Àrea de Notes	Nota de títol: "Tossa, flor de mar / sardana / per / Vicenç Bou" Nota d'Abast i contingut: Estat Complet Incipit literari: La mar té branques de corall
--------------------------	---

7. Àrea de control de la descripció

7.1 Autoria i dates	Marta Grassot Radresa, maig de 2008
----------------------------	-------------------------------------

4.3 Taules comparatives per a la descripció d'una unitat documental. Obra musical

Alhora de descriure un fons musical a nivell de fons o sèrie observem amb l'exemple anterior com la descripció no difereix massa del que seria qualsevol altre tipus de fons, per això podríem dir que les dificultats es troben quan hem de descriure una unitat documental simple. Així, prenent com a referència la fitxa de descripció que utilitza la UAB, he intentat fer una taula d'equivalències per tal de poder encaixar la descripció que s'ha vingut fent des del món de la musicologia, i d'aquesta manera integrar-la amb la normativa descriptiva pròpia de la NODAC.

4.3.1 Fitxa descriptiva utilitzada segons el projecte de la UAB

Fons Musical				
Signatura	Antiga	Provisional	Definitiva	Topogràfica
Autor				
Títol Genèric				
Títol diplomàtic				
Incipit literari				
Veus solistes		Cor I		Cor II
Instruments				
Tonalitat		Compàs		
Esborrany	E: Qd.....ap/rc p..... alt..... ample....., f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample....., qt.....ap/rc alt.....ample.....			
Partitura general	PG: Qd..... ap/rc p..... alt..... ample....., f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample....., qt.....ap/rc bqt..... ap/rec alt.....ample.....			
Particel·les	PS: f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample.....,qd.....ap/rc alt.....ample....., qt.....ap/rc bqt..... ap/rec alt.....ample.....			
Datació				
Conservació				
Complet/Incomplet				
Observacions				
Incipit musical				

4.3.2. Proposta d'introducció dels elements anteriors dins els camps de la NODAC, àrees d'incidència

1. Àrea d'identificació	NODAC	UAB
	Codi de referència	<i>Signatura definitiva i topogràfica</i>
	Títol	<i>Títol genèric i Autor</i>
	Dates	<i>Datació</i>
	Volum i suport de la unitat de descripció	<i>Esborrany, Particel·la, Partitura. Característiques i mides del format</i>

4. Àrea de condicions d'accés i ús	NODAC	UAB
	Llengües i escriptures dels documents	<i>Instrument, veus, tonalitat o modalitat, compàs</i>
Característiques físiques i requeriments tècnics	<i>Conservació.</i>	

6. Àrea de notes	NODAC	UAB
	Notes	<i>Títol diplomàtic Observacions/Signatura antiga Complet/Incomplet Incipit Musical i Incipit literari</i>

4.3.3 Proposta d'una fitxa de descripció per unitat documental

En la següent fitxa presento una proposta de descripció intentant adequar les diferents àrees de la NODAC als diferents elements que comporta la descripció d'una partitura musical. Per a poder omplir-la adequadament en el següent punt (3.3.4) presento les pautes de descripció d'un fons musical a nivell d'unitat documental.

1. Àrea d'identificació			
Codi de referència	<i>Sig provisional</i>	<i>Inventari</i>	<i>Definitiva i topogràfic</i>
Nivell de descripció			
Títol	<i>Títol Genèric. Autor</i>		
Data	<i>Data</i>		
Volum i suport de la unitat de descripció	<i>Esborrany: Qd..... ap/rc p..... alt..... ample....., f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample....., qt.....ap/rc alt.....ample.....</i>		
	<i>Particel·la: f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample....., qd.....ap/rc alt.....ample, qt.....ap/rc bqt..... ap/rec alt.....ample.....</i>		
	<i>Partitura: Qd..... ap/rc p..... alt..... ample....., f.....ap/rc bf..... ap/rc alt..... ample....., qt.....ap/rc bqt..... ap/rec alt.....ample.....</i>		
4. Àrea de condicions d'accés i ús			
Llengües i escriptures dels documents	<i>Veus solistes</i>	<i>Cor I</i>	<i>Cor II</i>
	<i>Instruments</i>		
	<i>Tonalitat/Parts de l'obra</i>		
	<i>Compàs</i>		
Característiques físiques i requeriments tècnics	<i>Conservació</i>		
5. Àrea de documentació relacionada	<i>Manuscrits relacionats amb l'obra</i>		
6. Àrea de notes	<i>Títol diplomàtic Complet/Incomplet Observacions Incipit literari i musical</i>		

4.3.4 Pautes per a la descripció de documents en suport paper o similar

Si tenim present tal i com hem comentat anteriorment que la descripció a nivell de fons i sèrie no difereix de la resta de tipologies documentals, proposo seguidament quines podrien ser la pautes a seguir alhora de descriure una unitat documental simple o composta en suport paper, tenint en compte que la normativa ja fa referència als fons sonors

amb altres suports. Per aquest motiu la proposta inclou només aquelles àrees que tenen especial incidència en aquests nivells documentals.

1. Àrea d'identificació		
1.1. Codi de referència	Contingut	El codi de referència ha de permetre identificar des del fons musical que estem tractant fins a la unitat de descripció on es troba l'obra concreta.
	Consignació Font	Obligatòria Des del quadre de fons del centre fins al quadre de classificació. Cal no oblidar l'acrònim del centre.
	Regles i criteris	Cal consignar els elements següents: El codi del país, l'acrònim de l'arxiu on es conserva la unitat de descripció, el codi de referència específic de la unitat de descripció assignat per l'arxiu que conserva i descriu el fons. Des de l'identificació del fons a la sèrie fins a la unitat documental
	Exemple	CAT = Catalunya CDMM=Centre Documentació Museu de la Mediterrània 07= aquest codi identifica entre els tipus de fons del CDMM, els fons personals. 07.2= aquest codi identifica el Fons Rigau 1.1.1 = es correspon amb el codi del grup de sèrie d'autor conegut i amb la sèrie de concert. 320 = número de registre de l'obra 1/11= Correspon al número d'ordre de la unitat d'instal·lació on es troba CAT CDMM 07.2 1.1.1 320 1/11
1.2. Nivell de descripció	Contingut	Identificar el nivell de descripció que correspongui a la unitat de descripció.
	Consignació Font	Obligatòria per tots els nivells de descripció. El propi document.
	Regles i criteris	Indicar el nivell de la unitat de descripció.
	Exemple	Unitat documental simple
1.3. Títol	Contingut	Per la importància que es dóna a la identificació i localització de gèneres musicals dins un fons musical, en aquest

		<p>apartat es consignarà un títol atribuït que serà el resultat d'ajuntar el gènere i l'instrumentació de l'obra seguit del títol que tingui la partitura si aquest no repeteix la informació anterior i seguidament el nom de l'autor.</p> <p>Pel que fa el títol original de l'obra es col·locarà en l'apartat de Notes.</p>
	Consignació	Obligatòria
	Font	La pròpia unitat de descripció.
	Regles i criteris	<p>El títol atribuït es posarà en lletra cursiva.</p> <p><u>Per a les unitats documentals compostes:</u> Es farà un títol atribuït prenent com a referència el gènere i la plantilla instrumental o vocal que s'utilitzi, i al costat el nom de l'autor de les obres. En el cas de ser un recull de diferents autors es col·locarà el nom d'Obra Col·lectiva. En l'apartat d'abast i contingut s'expliquen les obres i els autors que formen part de la unitat documental.</p> <p><u>Per a les unitats documentals simples</u> Es crearà un títol atribuït que serà la suma del gènere de l'obra, la seva destinació tímbrica, i el nom de l'autor. Si el títol original presenta alguna informació més de l'obra, també s'integrarà en aquest títol.</p> <p>Alhora d'atribuir el títol caldrà tenir en compte especialment els gèneres instrumentals, vocals, i també molt sovint els gèneres litúrgics. Per atribuir el títol s'utilitzarà un catàleg d'autoritats de títols genèrics que s'haurà d'anar confeccionant, el qual permetrà mantenir un llenguatge comú, en tota la descripció musical.</p> <p>Alhora de donar el títol atribuït utilitzarem les abreviatures "instr" per indicar instruments "v" per indicar les veus, "Ac" que significa acompanyament, i "Orq" que significa orquestra.</p> <p>Un cop hàgim atribuït el títol es col·locarà al final el nom de l'autor si es coneix o en el cas que sigui anònim també s'indicarà.</p>

		Per indicar el nom de l'autor s'agafarà el nom propi normalitzat del compositor. Caldrà seguir un registre d'autoritats que s'haurà d'anar normalitzant i ampliant a mesura que es vagin catalogant nous fons musicals.
	Exemples	<p><u>Per unitat documental composta</u> Títol Atribuït: <i>Música per a 1 v i P.</i> Obra col·lectiva</p> <p><u>Per unitat documental simple</u> Títol Atribuït: <i>Rèquiem per a 3 v i instr. de Pere Joan Llonell</i> Títol Atribuït: <i>Sardana per a 1 v i Ac. "La Gegantessa" de Josep Pi</i></p>
1.4. Data (es)		
Data creació/ d'agregació	Contingut	Indicar la data de la unitat documental composta o simple si aquesta es troba datada, o una data aproximada quan aquesta no sigui indicada.
	Consignació	Obligatòria
	Font	La pròpia unitat de descripció
	Regles i criteris	<p>Quan l'obra es troba datada s'indicarà dia mes i any, segons la informació que es doni en el document: dia (numèric / dos dígits) / mes (alfabètic) / any (numèric, 4 dígits).</p> <p>Quan les obres no es troben datades en aquest cas, ens haurem d'aproximar al màxim al segle i període dins aquest.</p> <p>Per a la datació aproximada ens poden ajudar els criteris paleogràfics mirant de precisar la seva periodització d'acord amb l'observació de les fonts datades</p> <p>En el cas dels documents musicals ens podem trobar que la data de creació del document és una còpia d'una obra composta anteriorment, en aquest cas si sabem que és una còpia es pot detallar aquesta informació incloent data de còpia.</p> <p>També podem trobar fragments musicals d'una obra que s'han agregat posteriorment, com per exemple la introducció d'un nou instrument o veu, en</p>

Data tòpica		aquest cas caldrà consignar també la data d'agregació i al seu costat l'abreviatura de la part instrumental o vocal afegida. En el cas que s'inclogui la data d'interpretació de l'obra o data d'estrena, també es pot afegir com una data més.
	Exemples	Data de creació: 08/ maig /1932 còpia Data de creació: [finals s. XIX], [3r 1/3 s.XVII] Data d'agregació: [1860 CI] Data d'interpretació: 1760
	Contingut	Indicar la població, la regió o país on s'ha compostat l'obra quan aquesta hi consta.
	Consignació	Obligatòria
	Font	El propi document on es troba indicat.
	Regles i criteris	Els noms s'escriuran en català, excepte els que vinguin de l'estranger. Quan l'obra es troba datada s'indicarà dia mes i any: dia (numèric / dos dígits) / mes (alfabètic) / any (numèric, 4 dígits).
	Exemple	31 / desembre / 1932. Barcelona / Barcelonès / Catalunya
1.5. Volum i suport		
Volum i Format	Contingut	Especificar el volum de la unitat documental amb les diferents parts que la componen, juntament amb les seves principals característiques físiques
	Consignació	Obligatòria
	Font	Unitat documental.
	Regles i criteris	Per aquests tipus de fons l'indicació del volum vindrà estretament relacionada amb el tipus de presentació de les obres. Es detallarà si la presentació és tipus: a) Partitura: generalment a partir del segle XIX b) Particel·les: quan cada veu o instrument es troben per separat. c) Esborrany: escriptura ràpida amb retocs i correccions.

		<p>Alhora de descriure la presentació ja siguin amb partícel·la, partitura o esborrany, s'haurà de precisar amb quin format es troben que pot ser amb: folis, bifolis, quaderns, quartilles o biquartilles (segons la mida), i segons la direcció de l'escriptura poden ser rectes (escriptura vertical) o apaïats (escriptura horitzontal).</p> <p>Per a la indicació del tipus de presentació i els formats s'utilitzarà un llenguatge controlat d'abreviatures¹⁵.</p> <p>Partitura general: PG; Partícel·la: PS; Esborrany: E</p> <p>f: foli; bf: bifoli; Qd: quadern per a la PG o E; qd: quadern per a les PS, qt: quartilla (meitat d'un foli) bq: biquartilla (bifoli tamany qt) p: pàgines; rec:recta; ap:apaïat.</p> <p>També per a la descripció de les unitats documentals després del format indicarem les mides de l'obra. Les mides d'un document s'han d'indicar preferentment en centímetres o mil·límetres segons el que s'escaigui, considerant per aquest ordre, la seva alçada i la seva amplada. Si és necessari es podrà afegir la profunditat. Quan es produeix una diferència significativa entre les mides del suport del document i la part on està fixada la informació, cal especificar-ho.</p>
	Exemple	<p>PG: 1 Qd rc de 8 p, 17 / 24 cm PS: 5 f rc, 10 / 20cm E: 3 Qd ap, 15 / 30 cm</p>
4. Àrea de condicions d'accés i ús		
4.3. Llengües i escriptures dels documents	Contingut	Especificar la llengua i/o l'escriptura dels documents, és a dir: la instrumentació, les veus, tonalitat o modalitat i el compàs.
	Consignació	Obligatori en el nivell d'unitat documental.
	Font	La mateixa unitat documental.
	Regles i criteris	Fem constar cadascuna de les veus o instruments amb què s'han escrit cadascuna de les obres. Si les veus formen

	<p>part d'un cor s'especificarà a quin cor formen part ja sigui primer o segon.</p> <p>-S'informarà de la tonalitat o modalitat segons l'època de l'obra. En el cas d'aquelles obres que tenen una estructura amb una tonalitat mòbil escrivim el nom de la part o moviment de l'obra seguit de dos punts i la tonalitat, i el separem del següent moviment amb una coma, (<i>Kyrie: Do M, Gloria: Sol M</i>). Escrivim en majúscules la inicial del nom del to i la M de la modalitat major, i en minúscules la m de la modalitat menor.</p> <p>Els noms d'instruments no normalitzats, o no emprats actualment, els escriurem sense abreviatures i tal com apareixen en l'apartat de notes, d'aquesta manera es tindrà coneixement de la nomenclatura antiga, mentre que en aquest camp utilitzarem les abreviatures normalitzades.</p> <p>També indicarem el compàs de l'obra.</p> <p>Abreviatures de les veus:</p> <p>S (Soprano), Mz (Mezzosoprano), Cs (Cantus), Ti (Tiple), A (Altus / Alto), C (Contralt / Contralto), T (Tenor), B (Bassus, Baix, Bajo, Baxo), Br (Baríton)</p> <p>Sovint al s. XIX podem trobar PS per a "Tiple Alto", "Tiple Tenor" i "Tiple Bajo", llavors les escrivim: Ti-A, Ti-T, Ti-B</p> <p>Indiquem les parelles tímbriques amb els números àrabs 1/2, al costat de cada instrument, i els separem per comes; per ex.: Fl 1/2, Cl 1/2, Fg, VI Pral, VI 1/2, Va, Vc, Basso, Hrm</p> <p>Per els instruments també s'utilitzaran abreviatures, aquí en teniu uns exemples: Fl (Flauta), Flí (Flautí), Cl (Clarinet), Ob (Oboè), Fg (Fagot), Cfg (Contrafagot), Ctí (Cornetí), Rq (Requinto), Tpta (Trompeta) etc, ...</p> <p>En el cas que hi hagi més d'un exemplar d'una part instrumental o vocal, ho indicarem al costat de l'abreviatura entre parèntesi (2 ex).</p>
--	--

		Descriure també si existeix la presència de formes gràfiques alienes a la partitura, com escuts dibuixats, decoracions, dibuixos, etc,...
	Exemple	Instruments: Fl (2 ex), Cl 1/2, Ctí 1/2, Fsc, VI Pl, VI 1/2, Cb Veus: Cor I: Ti, A, T, B Tonalitat: Mi M Compàs: 3/4
6. Àrea de notes		
6.1 Notes	Contingut	Indicar totes aquelles observacions que no s'han pogut incloure en els diferents camps. En el cas de les obres musicals s'inclourà, el títol original tal i com consta a la partitura, l'incipit musical (fragment de la música) i literari (fragment de la lletra), la referència si l'obra es completa o no, o altres observacions rellevants per comentar sobre l'obra.
	Consignació	Obligatori a nivell d'unitat documental.
	Font	La unitat de descripció.
	Regles i criteris	Com a Nota de Títol: Es consignarà el títol original tal i com consta en la unitat documental. El presentarem separat per barres "interbarrat", per tal de veure els canvis de línia, fent constar també el nom de l'autor si es troba al costat del títol (exemple 1). Com Nota d'Abast i contingut es consignarà si l'obra és completa o incompleta. (exemple 2) S'introduirà l'incipit musical i literari de l'obra descrita. L'incipit literari es posarà en el cas que l'obra tingui una part de text, i el copiarem tal com figura en el manuscrit, llevat dels textos llatins que els escriurem d'acord amb l'ortografia del <i>Liber Usualis</i> . Escriuim les primeres paraules de l'Incipit Literari de manera que tingui un mínim sentit literari. Quan l'Inc Lit repeteix diverses vegades la primera paraula, la copiarem una sola vegada. (exemple 3)

	<p>Pel que fa l'incipit musical, copiarem de la part més aguda de l'obra quatre o cinc compassos, per tal que ens fem idea de l'inici de la melodia.</p> <p>Anotarem la nomenclatura dels instruments tal i com ve escrita en la partitura, en aquells casos que sigui convenient perquè no s'ajusta a la nomenclatura general d'una veu o instrument.</p> <p>Indiquem d'on hem extret el Títol Diplomàtic quan no és el que apareix en primer terme (ex 4)</p> <p>Traslladem aquelles anotacions relatives a noms d'intèrprets o a dades relacionades amb la interpretació de l'obra. Sempre que citem quelcom del manuscrit ho fem després dels dos punts i entre cometes volades. (ex 5)</p> <p>Quan en el mateix cos del manuscrit s'hi conserva una part, un fragment o uns apunts d'una altra obra també ho fem constar. (ex 6)</p> <p>També s'especifica quan hi ha variants entre la PG i les PS de la mateixa obra. (ex 7) Exemples</p> <p>1-Títol original: <i>"Missa de Requiem / a tres voces con / acompañamiento de organo / del maestro / Pablo Hernández"</i></p> <p>2- Nota d'Abast i Congut: Incomplet</p> <p>3- Incipit literari: <i>Volad, volad, volad avezillas sonoras = Volad avezillas sonoras, o, Kirie, kirie, kirie eleyson = Kyrie eleison.</i></p> <p>4- Tit Dip extret de la PS de Ti 1.</p> <p>5- A l'angle superior dret de les PS de Ti, T i B s'hi llegeixen els noms: "F. Brunet", "Andreu Roca" i "Juan Torres", respectivament.</p> <p>6- Al revers del Ti 2 s'hi conserva un T d'un "O Salutaris del Mtrº Puig".</p> <p>7- En les PS s'hi conserva un II Cor afegit amb posterioritat a la PG.</p>
--	---

5. Conclusions

Després d'haver aplicat la descripció musical seguint la NODAC, ens trobem amb algunes dificultats alhora de realitzar la descripció especialment en el nivell d'unitat documental tant simple com composta. Per aquesta descripció tal i com hem vist, hem de recórrer a l'àmbit musicològic i en determinats moments, l'aplicació d'algunes àrees pot semblar una mica forçada o amb una interpretació diferent al que explica la normativa.

En primer lloc, un dels aspectes a destacar és la necessitat d'introduir un títol atribuït, que en podem dir títol genèric. Com bé he apuntat en la proposta de descripció, és important fer constar el gènere musical que estem tractant per tal de poder fer una millor recerca en el fons i saber quins són els gèneres musicals més presents entre els fons musicals conservats. Hem de tenir en compte, però, de no perdre el títol formal que es farà constar en l'apartat de notes, com a nota de títol.

Un altre aspecte important a considerar és la introducció del nom de l'autor de l'obra musical. Pel que fa aquesta informació, que en documentació d'aquest tipus és de vital importància, el nom s'ha d'incloure en el mateix títol, per tant l'element de nom d'autor també s'inclourà en el títol atribuït. Això, pot originar una menor claredat alhora de veure d'una manera més àgil quin és l'autor o els autors predominants en un fons. Considero que l'autor en els fons musicals és un element prou important com per considerar-lo un element de descripció a part que la NODAC no inclou. Aquest aspecte seria motiu de reflexió si aquesta problemàtica també es dona en altres tipologies de documents, com els documents iconogràfics o els fotogràfics.

Pel que fa el camp de dates també serà important la necessitat de tenir en compte la data d'interpretació o estrena de l'obra, que a voltes, pot venir especificada en el document, i per altre banda, considerant que la data de creació de molts documents es tracten de còpies d'obres compostes anteriorment, considero important fer-ho constar al costat quan es doni el cas.

Pel que fa l'element de llengua i escriptura dels documents, esdevé un camp molt especialitzat per aquest tipus de documents, amb la necessitat d'utilitzar un llenguatge controlat d'abreviatures tant pel que fa les veus com els instruments. El mateix passa en el cas del tipus de format que al llarg de la història de la música ha patit moltes transformacions. Així, podem trobar diferents tipus de manuscrits musicals com: cançoners de l'edat mitjana, cantorals litúrgics, partícels, o la presentació en partitura a partir del segle XIX, sumat a les respectives varietats de mesures en format foli, bifoli, quadern o quartilla. Tots aquests aspectes al igual que a l'element de llengua, s'utilitza un llenguatge controlat d'abreviatures.

Així doncs, l'ús d'un registre d'autoritats per autors i gèneres, i l'ús d'unes abreviatures normalitzades, esdevenen elements indispensables

per tal que en un futur i amb la volguda voluntat de posar aquests inventaris a la xarxa, la recerca de la informació sigui molt més rigorosa.

Això també significa que hi ha d'haver una coordinació de totes les novetats que puguin anar sorgint pel que fa aquests aspectes, no hem d'oblidar que molts fons documentals es troben oberts i que sempre poden aparèixer nous compositors a descobrir.

Per últim, també voldria destacar la necessitat de que l'element de notes es faci pràcticament obligatori per aquest tipus de document. Aquesta àrea esdevé indispensable per tots aquells aspectes que no s'han pogut incloure en altres àrees, com és el cas de l'incipit musical i l'incipit literari de l'obra. A més, i tal com he dit anteriorment l'àrea inclourà el títol diplomàtic o original de l'obra juntament amb altres anotacions oportunes. Amb tot això, és evident que aquesta àrea es troba atapeïda d'informació, i per això caldria reflexionar sobre com es podria repartir aquesta informació en altres àrees. Si tenim en compte per exemple que l'àrea de datació permet incloure més d'un tipus de data, fins a quin punt doncs, no seria possible incloure un segon títol a l'àrea de títol, és a dir el títol atribuït genèric i també l'original o formal, encara que la informació pugui ser similar, seria una manera de que en l'element de notes no s'hi agrupés tanta informació.

Amb tots aquests aspectes a reflexionar i resoldre, i malgrat que en determinades ocasions la normativa de descripció resulta difícil d'adaptar a la descripció musical, caldrà replantejar-se la necessitat d'introduir les referències necessàries i més adequades dins la normativa per tal que aquests documents siguin tractats a la mesura del que es pugui, amb la mateixa consideració que qualsevol altre document. Potser amb algunes variants, aquesta proposta podria servir com a punt de partida per tal que en futures revisions de la NODAC s'afegeixin les referències que es considerin oportunes pel que fa aquest tipus de document. És obvi, que una proposta així, necessita d'un consens i un treball de reflexió entre un equip especialitzat tant en descripció, com també en tractament d'aquest tipus de fons, especialment musicòlegs.

Desitjo per tant que amb aquesta proposta es creï una major sensibilització des del món de l'arxivística i per tots aquells arxiviers que es poden trobar amb aquest tipus de fons. Arribats en aquest punt, un s'adona de la necessitat d'integrar esforços des dels diferents àmbits pertinents per tal que el patrimoni musical català tingui el tractament i la consideració que es mereix.

Notes

- 1 Aquest article és un extracte del *Practicum* –que vaig dur a terme al finalitzar el Graduat Superior d'Arxivística i Gestió Documental de la UAB–, amb el títol *Inventari del fons musicals Vicenç Bou, Josep Pi, i Pere Rigau del centre de documentació del Museu de la Mediterrània. Una aproximació a la descripció musical des de la NODAC*. Presentat el setembre de 2008.

- 2 ESTER-SALA, Maria; VILAR, Josep Maria. "Una aproximació als fons de manuscrits musicals a Catalunya". *Anuario Musical, Madrid, 1987, 42*, pàgs. 229-243
 ESTER-SALA, Maria; VILAR, Josep Maria. "Una aproximació als fons de manuscrits musicals a Catalunya (II)", *Anuario Musical, Madrid, 1989, 44*, pàgs. 155-166
 ESTER-SALA, Maria; VILAR, Josep Maria. "Una aproximació als fons de manuscrits musicals a Catalunya", *Anuario Musical, Madrid, 1991, 46*, pàgs. 295-320.
- 3 ESTER-SALA, Maria; VILAR, Josep Maria. "Els fons musicals a Catalunya: Un patrimoni a revalorar", Lligall, Barcelona, 1992 núm 5, pàgs. 123-145.
- 4 GREGORI I CIFRÉ, Josep Maria; RIFÉ I SANTALÓ, Jordi. "Els fons musicals de Catalunya: estat de la qüestió". *Recerca Musicològica, Barcelona, 2006, XVI*, pàgs. 219-239.
- 5 GARCIA LLOP, Ester. "El dia d'avui del fons musical de l'Arxiu de la Catedral de Lleida", *Recerca Musicològica, Barcelona, 2006, XVI*, pàgs. 241-245.
 GUINART I VERDAGUER, Andreu. "El fons musical de Sant Pere de Ripoll de l'Arxiu Històric Comarcal del Ripollès", *Recerca Musicològica, Barcelona, 2006, XVI*, pàgs. 253-258.
 MONELLS LAQUÉ, Carme. "El fons musical de l'església de Sant Esteve d'Olot", *Revista Catalana de Musicologia, Barcelona, 2004, núm II*, pàgs. 207-213
 NIUBÓ SALA, Olga. "Els fons musicals Ramon Carnicer i Ramon Florensa de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga", *Recerca Musicològica, Barcelona, 2006, XVI*, pàgs 247-251.
- 6 GREGORI I CIFRÉ, Josep Maria. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya. El fons musical de la catedral-basílica del Sant Esperit de Terrassa*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2007, Vol 1, 566 pàg. Col. Arxius i documents: Eines de Recerca núm 2.
- 7 GONZÁLEZ VALLE, José V. "Répertoire International des Sources Musicales. Creación de un grupo de trabajo (RISM) de ámbito estatal en España". *Anuario Musical, Madrid, 1988, XLIII*, pàgs. 269-279.
- 8 GONZÁLEZ VALLE, José V.; EZQUERRO, A.; GOZÁLVEZ, C. José; CRESPI, Joana. *Normas internacionales para la catalogación de fuentes musicales históricas*. Madrid, Arco/Libros, S.L., 1996, 189 pàg.
- 9 DE PERSIA, Jorge. *En torno el Patrimonio Musical en Cataluña*, Madrid, ediciones La Coria. 2001, 165 pàg.
- 10 GÓMEZ, Pedro; HERNÁNDEZ, Luis; MONTERO, Josefa; VICENTE, Raúl (2008): *El archivo de los sonidos: la gestión de fondos musicales*. Salamanca, Asociación de Archiveros de Castilla y León ACAL, 2008, 521 pàg. Col. Estudios profesionales 02.
- 11 Vegeu el significat de les abreviatures en l'apartat 3.3.4 sobre la proposta de descripció dels fons musicals.
- 12 BERNAL, Àngels; MAGRINYÀ, Anna; PLANES, Ramon (ed 2006): *Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC) 2007*. Barcelona, Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, 2007, 284 pàg. Col. Arxivística i gestió documental. Eines Num. 1.
- 13 BERNAL, Àngels; MAGRINYÀ, Anna; PLANES, Ramon (ed 2006): *Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC) 2007*. Barcelona, Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, 2007, 284 pàg. Col. Arxivística i gestió documental. Eines Num. 1.

- 14 Nom que rep la unió de varies sardanes en un mateix quadern apaïsat, on els instruments es troben en format partitella. La mida d'aquestes jogues és de 210 mm / 150 mm, aproximadament.
- 15 Donades les característiques de la documentació musical, es fa necessari establir un llenguatge abreuiat per als suports, tal i com és costum en la metodologia descriptiva de la documentació musical (projecte RISM).

Resumen

Este artículo parte de la experiencia sobre el tratamiento de fondos musicales que la autora llevó a cabo entre los años 2001 y 2007 en el Museo de la Mediterrània de Torroella de Montgrí. Es una experiencia que partía del proyecto de descripción de los fondos musicales de Cataluña que actualmente se realiza desde la Licenciatura de Historia y Ciencias de la Música de la Universidad Autónoma de Barcelona.

Como resultado de esta tarea, y después de ver que la normativa archivística catalana no especifica la manera de describir un fondo musical en soporte papel o similar, presenta una propuesta de descripción de documentos musicales, tal como se podría incluir en la NODAC, con la intención de que en una futura revisión de la normativa archivística el tratamiento de este tipo de documentación también tenga cabida.

Résumé

Cet article part de l'expérience du traitement de fonds musicaux dont l'auteur s'est chargée entre 2001 et 2007 au Musée de la Méditerranée de Torroella de Montgrí. L'expérience partait d'un projet de description des fonds musicaux de Catalogne que réalisent actuellement les étudiants de maîtrise d'histoire et de sciences de la musique de l'Université autonome de Barcelone.

Suite à ce travail, ayant constaté que les règlements archivistiques catalans ne spécifient pas la manière de décrire un fonds musical sur papier ou support similaire, elle présente une proposition de description des documents musicaux, qui pourrait être adjointe à la Norme catalane de description archivistique (NODAC), afin qu'il soit tenu compte du traitement de ce type de documents lors d'une prochaine révision des règles archivistiques.

Summary

This article is based on the author's experience of processing music collections over the years 2001 to 2007 at the Museum of the Mediterranean in Torroella de Montgrí. The experience started out from a plan to describe the music collections of Catalonia currently being implemented within the Music History and Sciences degree course taught at the Autonomous University of Barcelona.

As a result of this task, and having found that the Catalan archiving regulations did not specify how to describe music collections on paper or similar support, a proposal was presented for describing music documents, as could be included in the Standard of Archival Description of Catalonia (NODAC), with the intention that the processing of this type of documentation would also find a place in a future revision of the archiving regulations.